

Harry Potter – neobyčejná dětská mánie *Jaký je Harry Potter ve světle křesťanství*

Jeronym Klimeš

Musím se přiznat, že dětské mánie mě delší čas mĳí. Harry Potter mě zaujal především proto, že se ho chytla má starší holka (9 let), které jsem ho četl před spaním. Na rozdíl od ostatní dětské četby mě však Harry Potter nenudil, spíš naopak, takže jsem se rozhodl, že si ho také přečtu.

Stáhl jsem si ho v originále z Internetu, vytiskl a četl v tramvaji, v autobuse, v posteli atd. Angličtina prvního dílu nemá tak bohatou slovní zásobu jako díly následující, takže se mi to dobře četlo.

I když je to neuvěřitelně, zjistil jsem, že vůči Harrymu Potterovi sem tam pozvedne hlas nějaký věřící a pranýřuje jej jako další dílo Dáblovo, co se v poslední době ocitlo v komerčním světě po boku Pokémonů a podobné cházky. Musím říci, že mě tyto reakce mrzí, protože si tak dělají věřící akorát ostudu. Proto jsem se rozhodl, že tento příspěvek pojmu jako jakousi apologetiku Harryho ve světle věrouky.

Harry Potter coby outsider či nechtěné dítě

Jednou z hlavních podobností, které vidím mezi Harrym a Kristem je podobnost outsiderů. Kristus přes veškerou svou výjimečnost skončil na kříži jako poslední s outsiderů a za svého života učedníky připravoval na to, aby sociálními outsiderům věnovali pozornost. U Harryho je podobný motiv.

Harry byl podobně od narození výjimečné dítě, ale měl tu smůlu, že byl vychováván u své tety a strýce, kteří se k němu chovali jako k nechtěnému dítěti a zřetelně nadržovali jeho rozmazlenému bratranci. Toto prostředí vtisklo psychice Harryho pečeť nechtěného dítěte, která se projevuje v řadě jevů:

- a) Idealizuje si své zemřelé rodiče
- b) Má sklony unikat do snění
- c) Vybírá si kamarády mezi outsidery
- d) ...

Svět kouzelníků a čarodějnic a otázka magie

Svět pohádek či kovbojek mají své kulisy. Tyto kulisy jim propůjčují určité kouzlo prostředí, ale samy o sobě moc neznamenají – jsou pouze prostředkem fabulace. Stejně tak působí v Harry Potterovi svět kouzelníků a čarodějnic. Je to svět sice neobyčejný, ale jinak velmi pohodný tomu našemu. Jsou v něm lidé dobří i zlí, chytří i hloupí, schopní i neschopní. Musí se v něm pracovat, učit, dodržovat pravidla či zákony, jako v našem světě.

Z tohoto důvodu je vždy možno najít „výchovnou“ analogii mezi obdivovaným Harrym a situací, ve které se dítě nachází. Například má výše zmíněná ratolest se jednou začala rozčilovat, že jim angličtinářka „nabalila“ moc dlouhý úkol. Řekl jsem jí: „Četla jsi Harryho Pottera?“ To v ní hrklo. „Četla? ... A máš pocit, že by si Hermiona, Harry či Ron někdy stěžovali, že mají moc dlouhý domácí úkol?“ A tím byla otázka domácího úkolu zažehnána a hrozně dlouhý úkol byl hotov za pět minut.

Totéž platí i pro kouzla, která jsou presentována stejně samozřejmě jako my presentujeme dětem chemii či fyziku. Všechna kouzla v románu ovlivňují fyzické či přírodní děje, podobají se našim přírodním zákonům. Nikde se nesetkáme, že by byla kouzla používána k ovlivňování vůle či psychiky, natož jako prostředek k navádění ke hříchu ap. Tento druh dáblské, morální magie je kouzelnému prostředí Harry zcela cizí. Z tohoto důvodu si myslím, že použitá fabulace je z věroučného hlediska naprosto bezproblémová.

Harry má svébytnou morálku

Harry se řídí především vlastním svědomím a svým úsudkem. I tento jev je typický pro nechtěné děti, které vyrostli v prostředí, kde ať udělají, co udělají, vždycky je to špatně. Zprvu mají pocit, že chyba je v nich, ale po čase zjistí, že chyba je okolí, ale od té chvíle nejsou vynucenou autoritou ovladatelné a vždycky budou mít vlastní hlavu. Je třeba s nimi jednat s úctou jako s rovnými, protože do konce života budou mít odstup od autority.

Proto Harry, má-li pocit, že musí překročit nějaký zákaz, udělá to, protože je přesvědčen, že to udělat musí.

Takové počínání rovněž není v rozporu s věroukou. Harry se řídí především svědomím, což je například pro katolíky nejvyšší zákon (lex suprema), vyšší než všechna vnější daná přikázání či zákony (pozitivní zákony).

Na druhé straně je však Harryho morálka pomáhající. Harry se zastává nejslabších z kruhu proti silným, nezneužívá své převahy, nepovyšuje se nad ostatní, i když by mnohdy mohl. Dalo by se říci, že Harry je neokázale dobrý a vybírá si podobné kamarády – opravdové ryzí lidi, byť ne vždy mezi těmi nejschopnějšími a nejchytřejšími.

Plastická, ne černobílá povahokresba

S Harryho morálkou současně souvisí i povahokresba ostatní postav románu. Tyto postavy jsou vykresleny věrohodně – ani dokonalé, ani okázale špatné. Například Harryho nejlepší kamarádka Hermiona je premiantka třídy, lépe řečeno - ještě trochu a byla by to nesnesitelná „šprtka“. Pro dospělého, možná i pro děti, je zábavné pozorovat neustále jiskření mezi ní a Ronem, což Harryho nejlepší kamarád. Hermiona a Ron jsou trochu jako pes a kočka, každý z nich má vlastnosti, které druhého nepřetržitě dráždí.

Dětskou mysl mé ratolesti však velmi stimulují osobnosti učitelů. Například profesorka McGonnagalová je přísná a spravedlivá učitelka, která si všechny děti drží daleko od těla, i když k nim má velké sympatie. Toto je pro dítě těžko pochopitelná kombinace.

Ještě obtížnější je však postava učitele lektvarů Snapa, který je vůči Harrymu vysloveně nepřátelský, sráží jej před ostatními žáky, dělá mu naschvály, ale přesto, když dojde na lámání chleba a když jde Harrymu o život, tak se ho snaží zachránit a pomoci mu. Tyto postavy je možné při rozhovoru s dětmi využít k vykreslení složitosti života, k vysvětlení, že existují lidé od naprosto zlých až po velice dobré či svaté.

Týmová spolupráce

Podobně jako Kristus postupně a namáhavě odhaluje, jakou trnitou cestou bude muset jít. Ani Harry – vyjímečné dítě – není na tom jinak. Musí za své úspěchy tvrdě bojovat a nemá zdání, co ho potká v příštím okamžiku. Dá se říci, že každé jeho vítězství je vítězství přátelství, týmové spolupráce a solidarity. Například v jedné části románu Harry objeví zrcadlo, které zrcadlí nejvnitřnější přání člověka.

V tomto zrcadle Harry vidí své zřejmě zidealizované rodiče, protože ze všeho nejvíce touží po rodině. Má sklon u tohoto zrcadla trávit celé noci, když za ním přijde ředitel školy, který mu umožnil ono zrcadlo najít, a jemně jej varuje, aby se neutápěl svůj život ve snění.

Dá se říci, že bez této pomoci moudrého ředitele by nebyl později schopen zdolat svého úhlavního nepřítele Voldemorta, který se jej právě pokusil zlomit pomocí vidiny jeho rodičů. Takových příkladů vzájemné pomoci bychom však v knize našli více.

Pár slov o filmu

Film, který je zatím dostupný pouze v anglickém originále, je natočen vcelku věrně podle knižní předlohy. Osobně si myslím, že je velmi zdařilý. Osobně se mi nejvíce líbí hudba od Johna Williamse, který již složil hudbu k desítkám filmů, v mnohém mi připomíná hudbu Sergeje Prokofjeva. Vizuálně nejhůře působí scéna Famfrpálového zápasu, který působí značně uměle.

Kdo není proti nám, je s námi

Nerad bych, aby měl čtenář dojem, že chci klást rovnítko mezi Krista a Harryho. Rozdílu mezi nimi je více než hodně, ale na Harryho se myslím vztahuje ono Kristovo: Kdo není proti vám, je s vámi. Myslím, že Harry Potter rozhodně není proti nám.

Takové počínání rovněž není v rozporu s věroukou. Harry se řídí především svědomím, což je například pro katolíky nejvyšší zákon (lex suprema), vyšší než všechna vnější daná příkázání či zákony (pozitivní zákony).

Na druhé straně je však Harryho morálka pomáhající. Harry se zastává nejslabších z kruhu proti silným, nezneužívá své převahy, nepovyšuje se nad ostatní, i když by mnohdy mohl. Dalo by se říci, že Harry je neokázale dobrý a vybírá si podobné kamarády – opravdové ryzí lidi, byť ne vždy mezi těmi nejschopnějšími a nejchytřejšími.

Plastická, ne černobílá povahokresba

S Harryho morálkou současně souvisí i povahokresba ostatní postav románu. Tyto postavy jsou vykresleny věrohodně – ani dokonalé, ani okázale špatné. Například Harryho nejlepší kamarádka Hermiona je premiantka třídy, lépe řečeno - ještě trochu a byla by to nesnesitelná „šprtka“. Pro dospělého, možná i pro děti, je zábavné pozorovat neustále jiskření mezi ní a Ronem, což Harryho nejlepší kamarád. Hermiona a Ron jsou trochu jako pes a kočka, každý z nich má vlastnosti, které druhého nepřetržitě dráždí.

Dětskou mysl mé ratolesti však velmi stimulují osobnosti učitelů. Například profesorka McGonnagalová je přísná a spravedlivá učitelka, která si všechny děti drží daleko od těla, i když k nim má velké sympatie. Toto je pro dítě těžko pochopitelná kombinace.

Ještě obtížnější je však postava učitele lektvarů Snapa, který je vůči Harrymu vysloveně nepřátelský, sráží jej před ostatními žáky, dělá mu naschvály, ale přesto, když dojde na lámání chleba a když jde Harrymu o život, tak se ho snaží zachránit a pomoci mu. Tyto postavy je možné při rozhovoru s dětmi využít k vykreslení složitosti života, k vysvětlení, že existují lidé od naprosto zlých až po velice dobré či svaté.

Týmová spolupráce

Podobně jako Kristus postupně a namáhavě odhaluje, jakou trnitou cestou bude muset jít. Ani Harry – vyjímečné dítě – není na tom jinak. Musí za své úspěchy tvrdě bojovat a nemá zdání, co ho potká v příštím okamžiku. Dá se říci, že každé jeho vítězství je vítězství přátelství, týmové spolupráce a solidarity. Například v jedné části románu Harry objeví zrcadlo, které zrcadlí nejnvtirnější přání člověka.

V tomto zrcadle Harry vidí své zřejmě zidealizované rodiče, protože ze všeho nejvíce touží po rodině. Má sklon u tohoto zrcadla trávit celé noci, když za ním přijde ředitel školy, který mu umožnil ono zrcadlo najít, a jemně jej varuje, aby se neutápěl svůj život ve snění.

Dá se říci, že bez této pomoci moudrého ředitele by nebyl později schopen zdolat svého úhlavního nepřítele Voldemorta, který se jej právě pokusil zlomit pomocí vidiny jeho rodičů. Takových příkladů vzájemné pomoci bychom však v knize našli více.

Pár slov o filmu

Film, který je zatím dostupný pouze v anglickém originále, je natočen vcelku věrně podle knižní předlohy. Osobně si myslím, že je velmi zdařilý. Osobně se mi nejvíce líbí hudba od Johna Williamse, který již složil hudbu k desítkám filmů, v mnohém mi připomíná hudbu Sergeje Prokofjeva. Vizuálně nejhůře působí scéna Famfrpálového zápasu, který působí značně uměle.

Kdo není proti nám, je s námi

Nerad bych, aby měl čtenář dojem, že chci klást rovnítko mezi Krista a Harryho. Rozdílu mezi nimi je více než hodně, ale na Harryho se myslím vztahuje ono Kristovo: Kdo není proti vám, je s vámi. Myslím, že Harry Potter rozhodně není proti nám.